

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
De heer mr. A.C.L. Rutte
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 30 september 2025

betreft Vragen n.a.v. de kabinetsreactie op het rapport van de Europese Commissie voor Democratie door Recht (de Venetië Commissie)

ons kenmerk 178310

Geachte heer Rutte,

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van 20 juni 2025 van de toenmalige staatssecretaris voor Rechtsbescherming, mede namens de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, ter aanbieding van de kabinetsreactie op het rapport van de Europese Commissie voor Democratie door Recht van de Raad van Europa (de zogenoemde Venetië Commissie) van 11 oktober 2023, getiteld *Joint opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) on legal safeguards of the independence of the judiciary from the executive power*.¹ De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA** en **D66** hebben naar aanleiding daarvan enkele vragen en opmerkingen. De leden van de fractie van de **SP** sluiten zich hierbij aan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

De regering onderschrijft de conclusie van de Venetië Commissie dat Nederland sterke democratische instituties en waarborgen voor de 'rule of law' heeft, zo lezen de leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA**. De regering wijst daarnaast op de informele normen die de democratische rechtsstaat beschermen. Deze leden vragen u of de regering zich, thans in het licht van de recente ontwikkelingen op dit gebied in de Verenigde Staten (VS) en de reeds langer bestaande ontwikkelingen in bijvoorbeeld Hongarije en Polen, nog steeds op dit positieve standpunt stelt. In deze landen is immers te zien hoe in korte tijd rechtstatelijke beginselen worden afgebroken, niet alleen met wetswijzigingen maar evenzeer door het negeren van informele normen en het zelf veelvuldig publiekelijk aanvallen van deze normen, bijvoorbeeld als het gaat om de onafhankelijkheid van de rechtspraak of de politieke abstinentie bij het besluit tot strafrechtelijke vervolging. Nederland kent daarboven relatief veel ongeschreven regels van recht op dit terrein. Is de regering het met de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA eens dat voornoemde ontwikkelingen vragen om een andere, meer kritische kijk op de kwaliteit van de waarborgen van de rechtsstaat nu deze waarborgen in andere landen zo kwetsbaar zijn gebleken? Is de regering het tevens met deze leden eens dat ook de

¹ Kamerstukken I 2024/25, 29 279, AB.

datum 30 september 2025

ons kenmerk 178310

blad 2

Nederlandse rechtsstaat veel kwetsbaarder is voor misbruik en afbraak dan tot nu werd verondersteld? Zo nee, kunt u toelichten waarom de afbraak van rechtsstatelijke waarborgen in de VS, Polen of Hongarije niet ook in Nederland zou kunnen plaatsvinden? En zo ja, waarom geeft de regering dan niet meer urgentie aan dit prangende probleem dat onze democratische rechtsstaat bedreigt? De brief van 20 juni 2025 wekt naar het oordeel van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie niet het gevoel van urgentie en kent (vooralsnog) een laag ambitieniveau.

In paragraaf 85 van het rapport van de Venetië Commissie worden op zes thema's aanbevelingen gedaan. Eén van die aanbevelingen betreft het wettelijk verbod op de combinatie van de functie van rechter met het lidmaatschap van het parlement. Deze aanbeveling is (als enige dan wel één van de weinige) integraal opgevolgd. Het wetsvoorstel dat dit moet regelen, ligt momenteel in de Eerste Kamer. In de Tweede Kamer is het wetsvoorstel echter zodanig geamendeerd dat het thans in strijd lijkt te zijn met de Grondwet. Dat is ook het oordeel van de regering zelf, zo blijkt uit de appreciatie van het betreffende amendement. Desalniettemin verbindt de regering hier geen gevolg aan, terwijl het willens en wetens handelen in strijd met de grondwet toch bij uitstek een bedreiging vormt voor het functioneren van de democratische rechtsstaat.

Kunt u toelichten waarom de regering hier niet meer rechtsstatelijk leiderschap toont? Dezelfde vraag stellen de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA met betrekking tot het feit dat de regering zich onthoudt van een oordeel over de initiatiefwet die beoogt de aanwijzingsbevoegdheid te schrappen. Waarom steunt de regering dit initiatief niet volmondig? Nogmaals, het feit dat in het verleden geen misbruik is gemaakt van de regeling, betekent niet dat dit in de toekomst niet zal gebeuren. Ook het feit dat het college van Procureurs-Generaal in deze procedure een beperkende rol vervult, voorkomt niet dat politieke tegenstanders met inzet van deze bevoegdheid in de media kunnen worden verdacht gemaakt en in hun functioneren kunnen worden geschaad, zo leert ons een blik op wat er nu in de VS gebeurt. Daarom vragen deze leden u op welke wijze de regering een dergelijk scenario heeft verdisconteerd bij haar reactie op de aanbevelingen van de Venetië Commissie.

Eveneens onder de reactie bij aanbeveling 5 van de Venetië Commissie overweegt de regering dat de officier van justitie weliswaar lid is van de rechtelijke macht, maar niet belast is met rechtspraak zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet op de rechterlijke organisatie. Dit gegeven zou minder verstrekkende bescherming van de onafhankelijkheid (van de regering) vereisen. De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen u wat het toenemende gebruik van de strafbeschikking in dit licht betekent. De officier van justitie neemt immers op deze manier in vele strafzaken een eindbeslissing, waarbij eveneens punitieve sancties kunnen worden opgelegd. Kunt u, met het oog op de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin naar de feitelijke situatie wordt gekeken, toelichten waarom de huidige hiërarchische ondergeschiktheid van de officier van justitie aan de minister van Justitie en Veiligheid (J&V), met alle bestaande waarborgen om bemoeienis op zaaksniveau te voorkomen, desalniettemin voldoende is in het licht van aanbeveling 5 van de Venetië Commissie?

Veel aanbevelingen van de Venetië Commissie, zoals die over het heroverwegen van de transparantie van de rol van de minister van J&V bij de benoemingsprocedure van de leden van de Raad voor de rechtspraak, worden betrokken bij de brief die de regering medio 2025 aan de Eerste en Tweede Kamer zal sturen over de benoemingsprocedures van bestuurders in de rechtspraak. Wanneer mogen zij deze brief verwachten?

datum 30 september 2025

ons kenmerk 178310

blad 3

De leden van de fractie van GroenLinks-PvdA kijken uit naar de beantwoording van de gestelde vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van D66

Op de pagina's 4 en 5 van de brief gaat de regering in op het advies van de Venetië Commissie om de benoemingsprocedure van de Tweede Kamer voor raadsheren bij de Hoge Raad transparanter te maken. De regering komt tot de afweging zelf geen wetgeving te entameren en adviseert de Tweede Kamer de vertrouwelijke elementen uit de procedure in ogenschouw te nemen. De leden van de **D66**-fractie ontvangen graag een overzicht van de wijze waarop in omliggende landen met vergelijkbare rechtsstelsels de benoemingsprocedure van raadsheren in het hoogste rechtscollege is geregeld. Wat kunnen de Nederlandse regering en het parlement van die werkwijzen leren?

De regering geeft aan voornemens te zijn na de zomer van 2025 in een contourennota te berichten over de verzelfstandiging van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (aanbeveling 2). Kunt u toelichten of dit voornemen, gelet op de val van het kabinet en de huidige demissionaire status, nog doorgang vindt? Zo ja, wanneer kunnen de Tweede én de Eerste Kamer deze nota tegenmoet zien? Bovendien vernemen de leden van de D66-fractie graag welke instanties over dit voorstel zijn geconsulteerd.

In de brief van 20 juni 2025 worden diverse voorstellen in het vooruitzicht gesteld. De leden van de fractie van D66 wachten deze met belangstelling af.

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag voor **28 oktober 2025**.

Een afschrift van deze brief is tevens gezonden aan de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hoogachtend,

Mr. B.O. Dittrich

Voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken